

Vilket ljus brinner längst?

Demonstration:

Moment: Gasers densitet och temperaturberoende (Puls Fysik, kapitel Värme), koppling till ideala gaslagen (Heureka 1, kapitel 10). Eld och syre (Puls Kemi, kapitel Från alkemi till vetenskap).

Materiel: 2–4 stearinljus, olika höga (Det går också bra med värmeljus, så länge de placeras på olika höjd). Glas att täcka ljusen med, t.ex. vanna med lock.

Tidsåtgång: Beror framförallt på hur mycket luft som finns i glaslocket, ca 5–10 minuter.

Metod: Tänd ljusen. Berätta för eleverna att du kommer att lägga ett lock på vanna som ljuset står i (alternativt placera glaset över ljuset) och fråga vilket som kommer att slockna först och vilket som kommer att brinna längst.

Förslag på frågor och instick för att få igång en bra diskussion i klassrummet:

- Vad kommer att få ljuset att slockna?
- Vilka omvandlingar sker när ett ljus brinner?
- Hur påverkas koldioxid av värme?
- Vad väger mest, luft eller koldioxid?

Placera nu locket/glaset ovanför ljuset. Tänk på att vara varsam och använd såväl skyddsglasögon som skyddsrock. Njut lite av spänningen i klassrummet tills första ljuset slocknar.

Resultat och diskussion: Det ljus som brinner högst upp kommer att slockna först. När ljuset brinner omvandlas syret i glaset till koldioxid. Syre har visserligen lägre densitet än koldioxid ($1,2 \text{ kg/m}^3$ respektive $2,0 \text{ kg/m}^3$ i rumstemperatur) men då koldioxiden blir mycket varmare än det kvarvarande syret, kommer det också att få lägre densitet. Jämför med variant av ideala gaslagen:

$$\rho T = \text{konst.}$$

Det kalla syret kommer alltså att bli tyngre än den varma koldioxiden. Därför stiger koldioxiden. Det är bland annat därför du ska krypa ut ur ett brinnande hus.

Heureka!